

بررسی احساس بر خورداری از حقوق شهروندی در معلمان و رابطه آن با شادکامی

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۱/۱۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۱/۲۵

امین باقری کراچی^{*۱}

حسین اندایشگر^۲

چکیده

هدف: این تحقیق با هدف بررسی میزان احساس بر خورداری از حقوق شهروندی و رابطه آن با شادکامی معلمان انجام گردید.

روش: روش پژوهش توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری همه معلمان شهر بردخون بود که یک نمونه ۷۸ نفری از میان آنها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شد. برای اندازه‌گیری احساس بر خورداری معلمان از حقوق شهروندی از پرسشنامه سام آرام و برزگر (۱۳۹۵) و برای اندازه‌گیری شادکامی آنان از پرسشنامه آکسفورد (۲۰۰۱) استفاده شد. روایی و پایایی این پرسشنامه‌ها توسط محقق تعیین شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که میانگین احساس بر خورداری از حقوق شهروندی در معلمان بالاتر از متوسط (۳/۲۴) است، میزان احساس بر خورداری از حقوق شهروندی، همبستگی مثبت معناداری (۰/۶۵) با شادکامی معلمان دارد. میزان بر خورداری از حقوق فرهنگی بالاترین تأثیر را در نمره شادکامی دارد و میزان بر خورداری از حقوق اجتماعی و میزان بر خورداری از حقوق مدنی به ترتیب در رتبه دوم و سوم از نظر تأثیر بر شادکامی می‌باشند.

نتیجه‌گیری: احساس بر خورداری از حقوق شهروندی در بهبود شادکامی معلمان نقش اساسی دارد. **کلمات کلیدی:** حقوق شهروندی، شادکامی، معلمان.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. استادیار، علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: bagherikerachi@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد، علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

(این مقاله از پایان نامه کارشناسی ارشد استخراج گردیده است).

Investigating the Feelings of Security in Possessing Citizenship Rights in Teachers and Their Relation to Happiness

***Amin Bagheri Kerachi^{1*}
Hossein Anayshegar²***

Abstract

Introduction: The sense of possessing citizenship rights can create a sense of satisfaction and happiness in individuals. This research was conducted to investigate the relationship between the senses of possessing citizenship rights and the happiness of teachers.

Methods: The method of this research was descriptive - correlational type .The statistical population was all teachers in the city of bordkhon, among which 78 people were selected through simple random sampling. Sam Aram & Barzegar questionnaire (2016) was used to measure the sense of possessing citizenship rights. Oxford's questionnaire (2001) was used to measure happiness. Validity and reliability were investigated by the researchers.

Results: results show that the level of sense of possessing citizenship rights in teachers seems to be moderate (3.24), the level of sense of possessing citizenship rights have a positive significant correlation with teachers' happiness (0.65). Based on the results of multivariate regression, the rate of possessing of cultural rights has the highest impact on happiness score, the rate of possessing of social rights and the degree of possessing of civil rights are second and third respectively, in terms of impact on happiness.

Conclusion: The sense of possessing citizenship rights plays an essential role in improving the happiness of teachers.

Keywords: Citizenship Rights, Security, Happiness, Teacherst

1. Assistant Professor, Education Sciences, farhangian university, tehran, Iran.

*Corresponding author: bagherikerachi@gmail.com.

2. M.A, Education Sciences, farhangian university, tehran, Iran.

مقدمه

یکی از موضوعات بنیادین که می‌تواند بر کیفیت زندگی اجتماعی انسان‌ها در این عصر تاثیر گذار باشد، احساس برخورداری از حقوق شهروندی است، اگر افراد احساس کنند که از حقوق شهروندی برخوردار نیستند و به حقوق شهروندی آنان توجه نمی‌شود، کیفیت زندگی و شادکامی آنان تنزل می‌یابد (پانتز، هنن و گریفیدز^۱، ۲۰۱۹؛ شین^۲، ۲۰۱۵؛ انیل و کاموت^۳، ۲۰۱۹؛ لایور و هایوبیر^۴، ۲۰۰۲؛ جنسن، چیونسول و دکر^۵، ۲۰۰۶). افراد فقط با آشنا بودن با حقوق و وظایف شهروندی به درجه شهروندی نایل نمی‌شوند، بلکه آن‌ها بایستی احساس خوبی در مورد برخورداری از حقوق شهروندی داشته باشند (نبوی، ارشاد و فاضلی، ۱۳۸۸؛ فولیاء^۶، ۲۰۱۵؛ کویسما^۷، ۲۰۰۸). احساس برخورداری از حقوق شهروندی حتی خیلی مهمتر از حقوق شهروندی است زیرا افراد در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت روان‌شناختی و تاریخی خود به تصمیم‌گیری و انجام کنش می‌پردازند، لذا ارزیابی و احساس آنها از فضای کنش، نقش بستری و زمینه ساز در تصمیم‌گیری ایفا می‌کند و تا زمانی که افراد احساس نکنند از حقوق و مزایای شهروندی برخوردار هستند خود را شهروند تلقی نمی‌کنند (سام آرام و برزگر پاریزی، ۱۳۹۵؛ بیات، ۱۳۸۸). حقوق شهروندی، حقوقی است فردی، مدنی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، که یک شهروند به خاطر زندگی در قلمرو جغرافیایی خاص و با وجود رابطه میان او و دولت حاکم از آن برخوردار می‌شود (بار بول سو و فاول^۸، ۲۰۱۹؛ جورایچ، ۲۰۰۹؛ روشن و همکاران، ۲۰۱۴؛ قاضی شریعت پناهی، ۱۳۷۰). البته امروزه حقوق شهروندی تنها به حقوق و منافع شهروندان اختصاص ندارد و در یک دید کلی‌تر می‌توان از تعهداتی سخن گفت که شهروندان بدان ملتزم می‌باشند و در حقیقت واژه حقوق در این مفهوم به معنای اختصاصی بوده و آن را باید حقوق و تکالیف مردم در قبال یکدیگر و در برابر دولت حاکم دانست (پانتز، هنن و گریفیدز، ۲۰۱۹؛ ایسین^۹، ۲۰۱۷؛ مک توماس^{۱۰}، ۲۰۱۶؛ جاوید، ۱۳۸۹؛ طحان نظیف، احمد آبادی و مجتهدی، ۱۳۹۵). حقوق شهروندی دارای عناصری مانند حقوق مدنی، حقوق سیاسی، حقوق اجتماعی و حقوق فرهنگی است (هکتور و راموس^{۱۱}، ۲۰۱۵؛ شیروند و حسینی^{۱۲}، ۲۰۱۶؛ بار بالت^{۱۳}، ۲۰۰۷؛ روشن، بیراوند و یار احمدی، ۱۳۹۳). حقوق مدنی عبارت است از حقی که امکان تملک

1. Pontes, Al, Henn, A, Griffiths
2. shin
3. O'Neil and Komut
4. Lauer and hauer
5. Jansen, Chioncel and Dekkers
6. Fulya
7. Kuisma
8. Barbulecu, Favell
9. Isin
10. McThomas
11. Héctor and Ramos
12. Shiravand and Hosseini
13. Barbalet

دارایی‌ها، التزام به قراردادهای آزادی‌های حزبی و آزادی فکر و اندیشه را فراهم می‌کند (باربالت، ۲۰۰۷؛ قهرمانی و داود پور، ۲۰۰۷). حقوق سیاسی، حقوقی است که امکان مشارکت مردم را در تصمیمات کشور را فراهم می‌کند (پانتز، هِنن و گریفیدز، ۲۰۱۹؛ اتوله^۱، ۲۰۱۵؛ وکتینگ و جان مات^۲، ۲۰۱۶؛ زیوی^۳، ۲۰۱۲). حقوق اجتماعی به معنی برخورداری از خدمات اجتماعی، بهداشتی، آموزشی، تأمین رفاه اجتماعی و فراهم کردن شرایط مساوی بهره‌مندی از امکانات آموزشی، مسکن و سلامتی و همچنین تعامل با گروه‌های اجتماعی برای همه اعضای جامعه است (بار بول سو و فاول، ۲۰۱۹؛ موسوی، ۱۳۸۰؛ آفر و گروس^۴، ۲۰۱۶؛ اسماعیلی، ۱۳۸۰). حقوق فرهنگی طیف گسترده‌ای از حقوق است که احترام به تنوع فرهنگی شهروندان، توجه به عامه مردم، مشارکت در فرهنگ عمومی جامعه و داشتن فرصت برای تغییر آن، حق آموزش و حق انسان برای دستیابی به فرهنگ در تمام ابعاد را دربر می‌گیرد (کاستلز و دیویدسون، ۱۳۸۲). از طرف دیگر شادکامی یکی از شاخص‌های مهم بهداشت روانی در جامعه است که اندیشمندانی چون هالر و هادلر، ویمکالمیچن، داینرولوکاس، تکاج و لیوبومیراسکی، سن، زیمل، وینهون، هال و جونز، کنت، مارتین، مزلو، گراهام و فلتن، کلارک به رابطه آن با احساس برخورداری از حقوق شهروندی اشاره نموده‌اند (مرادی و هزار جریبی، ۱۳۹۸؛ شین، ۲۰۱۵؛ کایدمیر، ۲۰۱۴؛ نجف آبادی و سام آرام، ۱۳۹۰). شادکامی به همراه نگرش مثبت و امیدوارانه به آینده، سرمنشأ تحرک، تلاش و پویایی است (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۹). شادکامی به معنای خوشی، خرمی، طراوت و زنده دلی در رشد افراد و همچنین در بروز استعدادها و خلاقیت آنها نقش اساسی دارد و در آموزه‌های دینی نیز به جایگاه و نقش شادی در زندگی افراد توجه ویژه‌ای شده است (بخشایش، ۱۳۹۰). هر چه شاخصه‌های حقوق شهروندی چون عدالت و برابری، برخورداری از رفاه اقتصادی - اجتماعی، خدمات و سرویس‌های موجود در جامعه اعم از امکانات آموزشی، بهداشتی، تأمین اجتماعی، امنیت، انواع آزادی و به‌طور کلی دستیابی به منابع و فرصت‌ها به‌طور برابر و عادلانه در یک جامعه، نمود بیشتری داشته باشد و در این راستا شهروندان بهتر بتوانند به ارضای نیازهای خود پردازند، امکان ایجاد شادی در بین آنها بیشتر است (کلاسن، گربراندی، پری سن و سگرز^۵، ۲۰۱۹؛ سلحشور، ۲۰۱۴؛ وین هاون^۶، ۲۰۱۲؛ دنوون و مک اسکیل^۷، ۲۰۱۷؛ دن^۸ و گیسیس، ۲۰۱۵؛ نجف آبادی و سام آرام، ۱۳۹۰). در مجموع طبق پیشینه تحقیق متغیرهای مرتبط با احساس امنیت در برخورداری از حقوق شهروندی مانند برخورداری از مقبولیت اجتماعی، ارضاء نیازهای اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی

1. Otoole
2. Keating, Janmaat
3. Zivi
4. Ofer and Groves
5. Claassen, Gerbrandy, Princen, Segers
6. Veenhoven
7. Denovan and Macaskill
8. Dean

(دنوون و مک اسکیل، ۲۰۱۷؛ هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۹) بر نشاط و شادکامی تاثیر مستقیم داشته اند و متغیرهای احساس محرومیت، انزوای اجتماعی، بی‌اعتمادی و احساس ناامنی (نامنی و همکاران، ۱۳۹۷) به صورت معکوس بر نشاط اجتماعی و شادکامی تأثیرگذار بوده اند. شواهد موجود، از جمله گزارش‌های جهانی شادکامی (هلی ول^۱، ۲۰۱۷؛ هلی ول، ۲۰۱۸) و نیز نتایج پژوهش‌های داخلی (مرادی و هزار جریبی، ۱۳۹۸) وضعیت نسبتاً نامطلوب شادکامی در جامعه ایران را نشان می‌دهد. در این میان معلمان می‌توانند نقش مؤثری در بهبود شادکامی دانش‌آموزان و جامعه ایفا کنند، اما اگر معلمان ارزیابی مطلوبی از احساس برخورداری از حقوق شهروندی نداشته باشند، موفق به انجام دادن وظیفه خود در خط مقدم سلامتی روان و شادکامی دانش‌آموزان و جامعه نخواهند شد، کیفیت زندگی و شادکامی آنان تنزل می‌یابد و تلاش‌های آموزشی و پرورشی معلمان بازدهی مطلوب نخواهد داشت. ادراک معلمان از احساس برخورداری از حقوق شهروندی، می‌تواند در کنار عوامل آموزشی و تربیتی، تأثیرات مهمی بر سلامت رفتار دانش‌آموزان باقی گذارد. بنابراین بررسی احساس معلمان از میزان برخورداری از حقوق شهروندی و تاثیر آن بر شادکامی آنان امری مهمی است که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است و در این راستا ۳ سؤال تحقیق مطرح شده که این سؤالات عبارتند از:

- احساس برخورداری از حقوق شهروندی در معلمان به چه میزان است؟
- آیا بین میزان احساس در برخورداری از حقوق شهروندی و شادکامی معلمان رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی بر شادکامی معلمان تاثیر معناداری دارد؟

روش

روش این تحقیق توصیفی پیمایشی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری معلمان شهر بردخون بود که یک نمونه ۷۸ نفری از میان آنها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شد. پس از تعیین حجم نمونه مورد نظر با استفاده از فرمول کوکران، به هنگام توزیع پرسشنامه‌ها، نام همه افراد را بر روی کاغذ نوشته و در یک کیسه قرار دادیم و اسامی را تک تک خارج می‌سازیم تا زمانی که حجم نمونه به اندازه مورد نظر (۷۸ نفر) رسید.

ابزار پژوهش

الف): برای اندازه‌گیری میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی از پرسشنامه سام آرام و برزگر (۱۳۹۵) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۱۷ سوال است که در طیف لیکرت پنج درجه‌ای (۱=کاملاً مخالف تا ۵=کاملاً موافق) طراحی شده است. دامنه نمرات بین ۱۷ تا ۸۵ می‌باشد که نمره بالاتر به معنای احساس برخورداری از حقوق شهروندی بیشتر در فرد است. این پرسشنامه دارای

مؤلفه‌های حقوق مدنی (سؤالات ۱۰ تا ۱۳)، حقوق سیاسی (سؤالات ۶ تا ۹)، حقوق فرهنگی (سؤالات ۱۴ تا ۱۷) و حقوق اجتماعی (سؤالات ۱ تا ۵) است. روایی این پرسشنامه توسط سام آرام و برزگر (۱۳۹۵) تایید شده است، ضریب آلفای کرانباخ این پرسشنامه نیز توسط سام آرام ۰/۹۰ گزارش شده است. در این تحقیق نیز، برای تعیین روایی این ابزار، از روش اعتبار محتوایی و برای محاسبه پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرانباخ استفاده گردید. ضریب آلفایی کرانباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۰ و برای مؤلفه‌های حقوق مدنی (۰/۷۶)، حقوق سیاسی (۰/۷۹)، حقوق فرهنگی (۰/۸۶) و حقوق اجتماعی (سؤالات ۰/۸۳) به دست آمد.

ب): برای اندازه‌گیری میزان شادکامی معلمان از پرسشنامه آکسفورد (۲۰۰۱) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۹ پرسش و ۴ گزینه بود. روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش‌های متعددی مورد بررسی قرار گرفته است. به‌عنوان مثال آرگایل و همکاران ضریب پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرانباخ ۰/۹۰ و علی‌پور و همکاران (۱۳۹۰) ضریب پایایی را ۰/۹۳ گزارش کرده‌اند. در این تحقیق نیز روایی پرسشنامه تایید و میزان پایایی به روش آلفای کرانباخ ۰/۷۵ به دست آمد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی و آزمون‌های آماری خی دو، آزمون χ^2 رگرسیون چند متغیره استفاده گردید.

یافته‌ها

در این قسمت، ابتدا یافته‌های توصیفی و سپس، یافته‌های استنباطی ارائه می‌شود. جدول ۱، خلاصه‌ای از شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهشی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. ویژگی‌های نمونه آماری از نظر جنسیت، سن، وضعیت تاهل، سابقه کار، وضعیت استخدامی.

متغیر	مقوله	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۳۲	۴۱
	زن	۴۶	۵۹
سن	۱۸ تا ۲۵ سال	۵	۶/۴
	۲۵ تا ۳۵ سال	۳۳	۴۲/۳
وضعیت تاهل	۳۵ تا ۴۵ سال	۲۴	۳۰/۸
	۴۵ تا ۵۵ سال	۱۶	۲۰/۵
وضعیت تاهل	متاهل	۶۹	۸۷/۵
	زیر ۵ سال	۱۰	۱۲/۸
	۵ تا ۱۰ سال	۱۰	۱۲/۸
سابقه کار	۱۰ تا ۱۵ سال	۲۷	۳۴/۶
	۱۵ تا ۲۰ سال	۱۴	۱۷/۹
	بالای ۲۰ سال	۱۷	۲۱/۸
وضعیت استخدامی	قراردادی	۸	۱۰/۳
	پیمانی	۱۶	۲۰/۵
	رسمی	۵۴	۶۹/۲

طبق جدول ۱، ۵۹ درصد پاسخگویان زن و ۴۱ درصد از پاسخگویان مرد می‌باشند. ۶/۴ درصد از معلمان ۱۸ تا ۲۵ ساله، ۴۲/۳ درصد ۲۵ تا ۳۵ ساله، ۳۰/۸ درصد ۳۵ تا ۴۵ ساله و ۲۰/۵ درصد ۴۵ تا ۵۵ ساله بودند. ۱۱/۵ درصد پاسخگویان مجرد و ۸۸/۵ درصد از پاسخگویان متاهل می‌باشند. ۱۲/۸ درصد از معلمان زیر ۵ سال، ۱۲/۸ درصد ۵ تا ۱۰ سال، ۳۴/۶ درصد ۱۰ تا ۱۵ سال، ۱۷/۹ درصد ۱۵ تا ۲۰ سال و ۲۱/۸ درصد بالای ۲۰ سال گزارش شد. وضعیت استخدامی ۱۰/۳ درصد از معلمان قراردادی، ۲۰/۵ درصد پیمانی، ۶۹/۲ درصد رسمی بودند.

جدول ۲: توزیع فراوانی میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی

sig	خی دو	کم		متوسط		زیاد		
		درصد	فراوانی	درصد	درصد	فراوانی	درصد	
./۰۰۰	۱۷/۶	۱۷/۹	۱۴	۵۵/۱	۴۳	۲۶/۹	۲۱	احساس برخورداری از حقوق اجتماعی
./۰۰۰	۳۰/۷۶	۷/۷	۶	۵۹	۴۶	۳۳/۳	۲۶	احساس برخورداری از حقوق سیاسی
./۰۰۰	۱۸/۲۳	۱۶/۷	۱۳	۵۵/۱	۴۳	۲۸/۲	۲۲	احساس برخورداری از حقوق مدنی
./۰۰۰	۷۶/۶۹	۳/۸	۳	۷۹/۵	۶۲	۱۶/۷	۱۳	احساس برخورداری از حقوق فرهنگی
./۰۰۰	۲۴/۰۷	۱۲/۸	۱۰	۵۷/۷	۴۵	۲۹/۵	۲۳	احساس برخورداری از حقوق شهروندی

طبق جدول ۲، میزان احساس برخورداری از حقوق اجتماعی ۲۶/۹ درصد از معلمان زیاد و ۵۵/۱ درصد در سطح متوسط و ۱۷/۹ کم، میزان احساس برخورداری از حقوق سیاسی ۳۳/۳ درصد از معلمان زیاد و ۵۹ درصد در سطح متوسط و ۷/۷ کم، میزان احساس برخورداری از حقوق مدنی ۲۸/۲ درصد از معلمان زیاد و ۵۵/۱ درصد در سطح متوسط و ۱۶/۷ کم، میزان احساس برخورداری از حقوق فرهنگی ۱۶/۷ درصد از معلمان زیاد و ۷۹/۵ درصد در سطح متوسط و ۳/۸ کم می‌باشد. به‌طور کلی میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی ۲۹/۵ درصد از معلمان زیاد، ۵۷/۷ در سطح متوسط و ۱۲/۸ در سطح کم می‌باشد. خی دوهایی مشاهده شده نیز از مقدار بحرانی جدول در سطح آلفای ۰/۰۵ بزرگتر است که بیانگر معنادار بودن فراوانی و درصدهای به‌دست آمده است.

جدول ۳: میانگین شادکامی معلمان

معناداری	f	انحراف معیار	میانگین	تعداد	آماره‌ها
./۰۰۰۱	۴/۱۵	۰/۹۱	۳/۴۲	۷۸	احساس برخورداری از حقوق اجتماعی
./۰۰۰۱	۶/۷۵	۰/۶۸	۳/۵۲	۷۸	احساس برخورداری از حقوق سیاسی
./۰۰۰۱	۱۰/۳۹	۰/۵۵	۳/۶۵	۷۸	احساس برخورداری از حقوق مدنی
./۰۰۰۱	۴	۰/۶۴	۳/۲۹	۷۸	احساس برخورداری از حقوق فرهنگی
./۰۰۰۴	۲/۹۴	۰/۷۳	۳/۲۴	۷۸	احساس برخورداری از حقوق شهروندی

همانطور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود میانگین احساس برخورداری از حقوق شهروندی در تمامی ابعاد بالاتر از میانگین فرضی (۳) است. t مشاهده شده نیز از مقدار بحرانی جدول در سطح آلفای ۰/۰۵ بزرگتر است که بیانگر معنادار بودن میانگین‌های به دست آمده است.

جدول ۴. میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی بین احساس برخورداری از حقوق شهروندی و

شادکامی معلمان

آماره ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	همبستگی با شادکامی	معناداری
احساس برخورداری از حقوق اجتماعی	۷۸	۶/۴۲	۰/۹۱	۰/۵۴	۰/۰۰۰۱
احساس برخورداری از حقوق سیاسی	۷۸	۳/۵۲	۰/۶۸	۰/۴۴	۰/۰۰۰۱
احساس برخورداری از حقوق مدنی	۷۸	۳/۶۵	۰/۵۵	۰/۳۰	۰/۰۰۰۸
احساس برخورداری از حقوق فرهنگی	۷۸	۳/۲۹	۰/۶۴	۰/۷۷	۰/۰۰۰۱
احساس برخورداری از حقوق شهروندی	۷۸	۳/۳۴	۰/۷۳	۰/۶۵	۰/۰۰۰۱

برای بررسی رابطه میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی و شادکامی معلمان دوره ابتدایی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. چنانچه از جدول ۴ مشاهده می‌شود همه ابعاد احساس برخورداری از حقوق شهروندی، همبستگی مثبت معناداری با شادکامی معلمان دارند. مقدار سطح معناداری به دست آمده نیز کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد که نشان می‌دهد مؤلفه‌های احساس برخورداری از حقوق شهروندی با شادکامی رابطه معناداری دارند. به این معنی که هر چه معلمان، بیشتر احساس برخورداری از حقوق شهروندی (حقوق اجتماعی، حقوق سیاسی، حقوق مدنی، حقوق فرهنگی) داشته باشند، شادکامی آنان افزایش می‌یابد.

جدول ۵. خلاصه تحلیل واریانس

منبع	مجموع مجزورات (SS)	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی داری
رگرسیون	۱۱/۹۵۴	۴	۲/۹۸۸		
خطا	۶/۵۹۷	۷۳	۰/۰۹۰	۳۳/۰۶۸	۰/۰۰۰۱
کل	۱۸/۵۵۱	۷۷			

برای بررسی تاثیر هر کدام از ابعاد احساس برخورداری از حقوق شهروندی بر میزان بر شادکامی معلمان از روش آماری رگرسیون چند متغیره استفاده شد. چهار بعد حقوق اجتماعی، حقوق سیاسی، حقوق فرهنگی و حقوق مدنی به طور همزمان وارد مدل شدند تا میزان تأثیر آنان بر شادکامی نشان داده شود. آزمون F برای تعیین معنی داری سراسری این مدل استفاده شده است. طبق جدول (۵)، F برای این مدل در سطح ۰/۰۰۰۱ معنی دار بود ($P < ۰/۰۰۰۱$ و $F = ۳۳/۰۶$). بنابراین تحلیل واریانس نشان می‌دهد که این رگرسیون معنی دار است و می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای

احساس برخورداری از حقوق اجتماعی، حقوق سیاسی، حقوق فرهنگی و حقوق مدنی توانایی تاثیر بر شادکامی معلمان را دارند.

جدول ۶. مقادیر R چندگانه

مدل	R	مجذور R	مجذور R تطبیق شده	خطای استاندارد
۱	۰/۸۰۳	۰/۶۴۴	۰/۶۲۵	۰/۳۰۰۶۲

با توجه به جدول (۶)، ضریب همبستگی چندگانه (R) احساس برخورداری از حقوق اجتماعی، حقوق سیاسی، حقوق فرهنگی و حقوق مدنی با شادکامی معلمان ۸۰/۰ می‌باشد. بنابراین متغیرهای مستقل (احساس برخورداری از حقوق اجتماعی، حقوق سیاسی، حقوق فرهنگی و حقوق مدنی) ۶۴/۴ درصد از تغییرات شادکامی معلمان را پیش بینی می‌کنند.

جدول ۷. ضریب رگرسیون استاندارد نشده و استاندارد شده

متغیرها	ضریب رگرسیون استاندارد نشده (B)	خطای استاندارد	ضریب رگرسیون استاندارد شده ($Beta$)	F	معنی‌داری
ثابت	۰/۹۸۸	۰/۳۴۹	--	۳/۹۹۹	۰/۰۰۰
حقوق اجتماعی	۰/۱۶۳	۰/۰۵۲	۰/۳۰۳	۳/۱۱۰	۰/۰۰۳
حقوق سیاسی	۰/۰۱۰	۰/۰۷۲	۰/۰۱۴	۱/۴۳	۰/۸۸۶
حقوق مدنی	۰/۱۶۰	۰/۰۸۶	۰/۱۸۰	۱/۸۶۸	۰/۰۶۶
حقوق فرهنگی	۰/۵۳۵	۰/۰۶۷	۰/۷۰۰	۷/۹۹۵	۰/۰۰۰

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که متغیرهای احساس برخورداری از حقوق فرهنگی، حقوق اجتماعی و حقوق مدنی بر شادکامی معلمان تاثیر معناداری دارد و می‌توانند شادکامی معلمان را پیش بینی کنند. اما تاثیر متغیر احساس برخورداری از حقوق سیاسی بر شادکامی معلمان معنی دار نبود زیرا معنی دار آن بالاتر از ۰/۰۵ است. بر اساس مقدار بتا (۰/۷۰) میزان برخورداری از حقوق فرهنگی بالاترین تاثیر را در نمره شادکامی معلمان دارد زیرا تغییری به اندازه یک واحد انحراف معیار در نمره حقوق فرهنگی ۰/۷۰ تغییر در نمره شادکامی ایجاد خواهد کرد. میزان برخورداری از حقوق اجتماعی با ضریب بتا ۰/۳۰ از نظر تاثیر بر شادکامی معلمان در رتبه دوم، میزان برخورداری از حقوق مدنی با ضریب بتا ۰/۱۸ از نظر تاثیر بر شادکامی معلمان در رتبه سوم قرار دارد. بنابراین این متغیرها به ترتیب تاثیرشان عبارتند از:

- ۱ - میزان برخورداری از حقوق فرهنگی با ضریب بتا ۰/۷۰
- ۲ - میزان برخورداری از حقوق اجتماعی با ضریب بتا ۰/۳۰
- ۳ - میزان برخورداری از حقوق مدنی با ضریب بتا ۰/۱۸

بحث و نتیجه‌گیری

طبق یافته‌های تحقیق، به نظر می‌رسد میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی در معلمان در حد متوسط است. همچنین با توجه به ضریب همبستگی به‌دست آمده، می‌توان گفت همه ابعاد احساس برخورداری از حقوق شهروندی (احساس برخورداری از حقوق اجتماعی، حقوق سیاسی، حقوق فرهنگی و حقوق مدنی)، همبستگی مثبت معناداری با شادکامی معلمان دارند. به این معنی که هرچه میزان احساس برخورداری از حقوق شهروندی معلمان بالاتر باشد، شادکامی آنان بالاتر است. نجف آبادی و سام آرام (۱۳۹۰) نیز در تحقیق خود به رابطه بین احساس برخورداری از حقوق شهروندی و شادکامی اشاره کرده‌اند. بر اساس ضریب بتا حاصل از رگرسیون چند متغیره، میزان برخورداری از حقوق فرهنگی بالاترین تاثیر را در نمره شادکامی دارد. میزان برخورداری از حقوق اجتماعی و میزان برخورداری از حقوق مدنی به ترتیب در رتبه دوم و سوم از نظر تاثیر بر شادکامی می‌باشند. نجف آبادی و سام آرام (۱۳۹۰) نیز در تحقیق خود به تاثیر احساس برخورداری از حقوق شهروندی بر شادکامی اشاره کرده‌اند. با توجه به تاثیر احساس برخورداری از حقوق شهروندی بر شادکامی و سازگاری شغلی معلمان، بایستی برای تقویت شادکامی و سازگاری شغلی در معلمان، احساس برخورداری از حقوق شهروندی را در معلمان تقویت کرد. پیشنهادات زیر می‌تواند در تقویت احساس برخورداری از حقوق شهروندی در معلمان موثر باشد:

- از آنجاییکه احساس معلمان در مورد برخورداری از حقوق شهروندی می‌تواند تحت تاثیر رسانه‌ها (داخلی و خارجی) باشد و محتوای متفاوت و متناقض پیام‌های رسانه‌های داخلی و خارجی بر طرز تلقی و احساس آنها از برخورداری از حقوق شهروندی نقش مؤثری خواهند داشت، بایستی اهمیت رسانه‌ها مورد توجه مسئولان قرار گیرد.
- از آنجاییکه، تجربه مشارکت در تصمیم‌گیری در سطح مدرسه و آموزش و پرورش می‌تواند نگرش معلمان را نسبت به مشارکت و میل به حقوق و وظایف شهروندی قوی‌تر کند و در مقابل الگوی استبداد و فرمانبرداری از تصمیمات مدرسه می‌تواند این نگرش را تضعیف کند، بایستی معلمان در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت بیشتری داشته باشند.
- آموزش و پرورش با نصب تابلوها و پلاکاردهایی در مدرسه در زمینه حقوق شهروندی، مشارکت می‌تواند به افزایش احساس شهروندی و به تناسب آن تحقق شهروندی کمک کند.
- تحلیل محتوای برنامه‌های آموزش ضمن خدمت معلمان، کتب درسی تربیت معلم و دانشگاه‌ها به منظور کمک به افزایش کارایی آن با هدف ایجاد احساس مثبت نسبت به برخورداری از حقوق شهروندی.

منابع

- اسماعیلی، رضا. (۱۳۸۰). انواع حقوق شهروندی در قانون اساسی جمهوری اسلامی. *فصلنامه فرهنگ/اصفهان*، ۲۲، ۱۱۱-۱۰۶.
- بخشایش، علیرضا؛ مرتضوی، مهناز؛ حائری، محمود (۱۳۹۰). بررسی تطبیق مفهوم شادی و نشاط از دیدگاه اسلام و روانشناسی. *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ۱(۱)، ۱۰۱-۸۴.
- بیات، بهرام. (۱۳۸۸). *جامعه‌شناسی احساس امنیت*. تهران: امیر کبیر.
- جاوید، محمدجواد. (۱۳۸۹). مفهوم شناسی حق و تکلیف انسانی در عصر قدیم و جدید غربی. *فصلنامه حقوق مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی*، ۴۰(۲)، ۸۳-۶۵.
- رزقی شیرسوار، هادی؛ عمویی، عبدالایمان؛ موسوی، میرمحمد. (۱۳۹۵). ارائه مدل ساختاری رابطه هوش معنوی، هوش هیجانی و رفتار شهروندی سازمانی با سازگاری شغلی کارکنان. *مدیریت بهداشت و درمان*، ۷(۴)، ۶۳-۵۳.
- روشن، محمد؛ بیراوند، رضا؛ یار احمدی، حسین. (۱۳۹۳). حقوق شهروندی، پیشینه و جایگاه آن در مناسبات پلیس. *فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی*، ۱۱(۳۰)، ۱۱۱-۱۳۸.
- سام آرام، عزت‌الله؛ برزگر پاریزی، فاطمه. (۱۳۹۵). بررسی احساس برخورداری از حقوق شهروندی و عوامل مؤثر بر آن. *فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۷(۲۷)، ۱۱۶-۷۵.
- طحان نظیف، هادی؛ احمدآبادی، حسین؛ مجتهدی، محمدحسین. (۱۳۹۵). تأمین حقوق شهروندی در سایه طراحی یک الگوی با ثبات تقنینی در نظام حقوقی ایران. *دو فصلنامه مطالعات حقوق بشر اسلامی*، ۵(۱۱)، ۱۱۲-۹۲.
- علی پور، احمد؛ اعراب شیبانی، خدیجه. (۱۳۹۰). رابطه امیدواری و شادکامی با رضایت شغلی معلمان. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، شماره ۲۲، ۷۸-۶۵.
- قاضی شریعت پناهی، ابوالفضل. (۱۳۷۰). *حقوق اساسی و نهادهای سیاسی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- قهرمانی، مریم؛ داود پور، زهره. (۱۳۹۴). سنجش میزان آگاهی اساتید دانشگاه از حقوق شهروندی. *مطالعات محیطی هفت حصار*، ۱۱(۴)، ۸۹-۷۹.
- کاستلز، استفان؛ ایستر دیویدسون. (۱۳۸۲). *مهاجرت و شهروندی*. ترجمه: فرامرز قیلو. تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مرادی، سجاد؛ هزار جریبی، جعفر. (۱۳۹۸). تحلیل عوامل و راهبردهای مؤثر بر ارتقا شادکامی در استان ایلام. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۰(۱)، ۷۹-۳۲.
- موسوی، سیدیعقوب. (۱۳۸۰). تحول حقوق شهروندی به سوی تأمین انتظام شهری. *فصلنامه دانش انتظامی*، ۳(۴)، ۷۹-۵۴.

- نامنی، ابراهیم؛ نامنی روح اله؛ غربی، موسی الرضا. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر طرد اجتماعی غربت‌ها بر احساس امنیت اجتماعی ساکنین شهر سبزوار. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، ۵۳، ۶۲-۳۳.
- نبوی، سیدعبدالحسین؛ ارشاد، فرهنگ؛ فاضلی، سیدحسام الدین. (۱۳۸۸). عوامل مؤثر بر احساس شهروندی در میان دانشجویان شهید چمران اهواز. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۰(۳۸)، ۱۰۳-۸۹.
- نجف آبادی، ابراهیم؛ سام آرام، عزت الله. (۱۳۹۰). بررسی میزان احساس شادی زنان جوان ۴۲ ساله شهر اصفهان با تأکید بر میزان برخورداری از حقوق شهروندی. مطالعات جامعه شناسی، ۳(۱۱)، ۶۸-۵۱.
- هزارجریبی، ج؛ صفری شالی. (۱۳۸۹). بررسی مفهوم شادکامی اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن. برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۱(۳)، ۷۲-۳۱.
- یارمحمدزاده، پیمان؛ داداش زاده، مجید. (۱۳۹۴). بررسی نقش هوش فرهنگی و سرمایه اجتماعی در سازگاری شغلی معلمان: آزمون نقش میانجی سرمایه اجتماعی. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۰(۱)، ۶۶-۴۱.
- Barbalet, J (2007). *Citizenship*. Edited by Ritzer J. *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*. Oxford, Blackwell, 497-506.
- Barbulecu, R, Favell, A (2019). *A citizenship without social rights? EU freedom of movement and changing access to social rights*. *International migration*. Issn 0020-7985(In press).
- Claassen, R, Gerbrandy, A, Princen, S, Segers, M (2019). *Our Models of Protecting Citizenship and Social Rights in Europe: Conclusions to the Special Issue*. *JCMS 2019*, 57 (1), 159-174.
- Dean, A, Gibbs, P (2015). *Student Satisfaction or Happiness? A Preliminary Rethink of What Is Important in the Student Experience*. *Quality Assurance in Education*, 1 (23), 5-19.
- Denovan, A, Macaskill, A (2017). *Stress and Subjective Well-Being among First Year UK Undergraduate Students*. *Journal of Happiness Studies*, 2 (18), 505-525.
- Ekici, T, Koydemir, S (2014). *Social Capital, Government and Democracy Satisfaction and Happiness in Turkey: A Comparison of Surveys in 1999 and 2008*. *Social Indicators Research*, 118, 1031-1053.
- Fulya, S (2015). *Communication and human rights*. *Procedia –Social and Behavioral Sciences*, 174 (12), 2813 – 2817.
- Héctor, A, Ramos, C (2015). *Investigación bibliotecológica*. September 29. México ISSN: 0187-358X pp.113-140.
- Helliwell, J, Layard, R, Sachs, J (2017). *World Happiness Report 2017*, <http://worldhappiness:report/ed/2017/>.

- Helliwell, J, Layard, R, Sachs, J (2018). *World Happiness Report 2018*, <http://worldhappiness:report/ed/2018/>.
- Isin, EF (2017). *Performative Citizenship*. In *The Oxford Handbook of Citizenship*, ed. Ayelet Shachar, Rainer Bauböck, Irene Bloemraad, and Maarten Vink, 500–523. Oxford, Oxford University Press.
- Jansen, Th, Chioncel, N, Dekkers, H (2006). *Social cohesion and integration: learning active citizenship*. *British Journal of Sociology of Education*, 27(2.)
- Keating, A, Janmaat, JG (2016). *Education through citizenship at school: do school activities have a lasting impact on youth political engagement?* *Parliamentary Affairs*, 69, 2409–2429.
- Kuang, CH, Ying, Ch C. (2007). *The work adjustment of Taiwanese expatriates*. *The Business Review*, 8(2), 267-72.
- Kuisma, M (2008). *Rights or privileges? The challenge of globalization to the values of citizenship*. *Taylor & Francis Online*, (12) 6, 613-627.
- Lauer, Hr, hauer, C.J. (2002). *Social Problems and the Quality of life*. New York, McGraw - Hill.
- Marshal, TH (1964). *Class, Citizenship & Social Development* New York, Doubleday & Company, Inc.
- McThomas, M (2016). *Performing Citizenship: Undocumented Migrants in the United States*. London, Routledge.
- Ofer, I, Groves, T (2016). *Performing Citizenship: Social Movements across the Globe*. London, Routledge.
- O'Neil, M, Komut, S (2019). *Motherhood, Citizenship, and Rights: Illegal*, DOI: 10.1080/00497878.2019.1567513. <https://www.tandfonline.com/loi/gwst20>.
- O'Toole, T (2015). *Beyond crisis narratives: changing modes and repertoires of political participation among young people*. In: Kallio K, Mills' S and Skelton T (eds) *Politics, Citizenship and Rights*. Singapore: Springer, 1–15.
- Pontes, AI, Henn, A, Griffiths, MD (2019). *Youth political (dis)engagement and the need for citizenship education: Encouraging young people's civic and political participation through the curriculum*. *Citizenship and Social Justice* 2019, 14(1), 3 –21.
- Roshan, M (2014) *Citizenship Rights Background and Place in Police Relations*. *Islamic Vision Journal*, 30(11), 144-146.
- Shin, DH (2015). *How People Perceive and Appraise the Quality of their Lives: Recent Advances in the Study of Happiness and Well-Being*, *CSD Working Papers*, <http://scholarship.Org/uc/item/0hq2wx>.
- Shiravand, M, Hosseini, SS. (2016). *Review of the Ethics of Citizenship and its Relation to Sustainable Tourism*. *Iran J Bioethics*, 6(21), 61.

- **Veenhoven, R (2012) *Happiness: Also Known as Life Satisfaction and Subjective Well-Being. In: Land K. Michalos A. & Sirgy M. (Eds.) Handbook of Social Indicators and Quality of Life Research. Dordrecht, Springer.***
- **Zivi, K(2012.) *Making Rights Claims: A Practice of Democratic Citizenship .Oxford, Oxford University Press.***

